

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG,

hova a lap szellemi részét illető
minden küldemény intézendő:
Füvészkert-utca 1079.

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven.

Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések
díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél
100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

KIADÓ HIVATAL,

hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó
minden küldemény intézendő:
Főiskola, háznagyi hivatal.

Tartalom. „Törvényjavaslat az egyházi adóról“ című vezércikkhez. — s — e. — T á r e z a. Az egyházi szónok hangjáról. Dézsi Lajos. — I s k o l a ü g y. Tanügyi jelentés Hajdúvármegye 1889—90. iskolai évi népoktatási állapotáról. — s — s. — K ö z ü g y e i n k. Tiszántúli egyházkerületi tavaszi közgyűlés. Referens. — Egy pár szó a m.-szigeti gymnasium tanári karától. Gyöngyösi László. — Nekrolog. Papp Arthur. Havas Gyulától. — K ü l ö n f é l é k. — H i r d e t é s e k.

„Törvényjavaslat az egyházi adóról“ című vezércikkhez.*)

E becses lapok 11-ik számának vezércikkében E—s az egyházi adóról szóló törvényjavaslatot bírálja.

Egy fogásra e törvényjavaslatot és annak indokolását recapitulálni egyáltalában nem kicsinylendő fáradság; de ha e fáradság inkább a „pár megjegyzés“-nél érvényesítetik: meggyőződésem szerint jobban kiderül az igazság, s megeshetik, hogy a törvényjavaslat nem is lesz úgy agyoncsapva, mint ez — joggal-e vagy jogtalanul? — a cikk jelenlegi alakjában történik.

Ebből úgy látszik, mintha semmiben sem értenék egyet! De igenis, én bizonyos dolgokban egyetértek, szerintem is van kifogásolandó a törvényjavaslatban, de arra indítatva mégsem érzem magamat, hogy az egész javaslatot feleslegesnek, igazságtalannak s autonomiánkkal ellenkezőnek tartsam. Erős hangok ezek; és a „pár megjegyzés“ nagyon kevésé kielégítőleg indokolja. Nem tudom, vette é cikkíró magának azon fáradságot, mely a javaslat soványas indokolásában, mindjárt elől említettik: ha vette volna, bizonyosan nem tartaná ama javaslatot egészében, — sem feleslegesnek, sem igazságtalannak, — az „autonomiánkkal ellenkező“ kifejezésről nem is szólok, mert az ugyan nagy szó, de itt alkalmazva, nincsen is egyéb érdeme. A mi a törvényjavaslat felesleges voltát il-

*) Térszüke miatt késett. Szerk.

leti: bátor vagyok cikkíró figyelmét fölhívni egy körülményre.

A földutáni adózás mellett egy igen nehéz kérdés merült fel, az nevezetesen: hogy az olyan egyháztag, kinek más egyház területén is van birtoka, vajjon e birtok után azon egyházban kötelezhető é egyházi adó fizetésére, miután az egyháznak semmi jogaival nem élhet? A kérdést egyházkerületünk tudvalevőleg megoldotta ugyan, de miatta sok a zavar, sok az elégtelenség, s midőn még az intéző férfiak közül is soknak merül föl kétsége, kérdem, vajjon felesleges volt-e ezen kérdésnek törvény általi eldöntését ajánlani? A testvér ág. ev. egyház épen ezen kérdés megoldásában vajudik; több eléggé tekintélyes lelkészökkel beszéltem, s egyenesen fölhívtam őket nyilatkozatra, — nekem ezt meg lehet hinni, — oda nyilatkoztak, hogy egyes egyházak érdekeit tekintetbe véve, a kérdést megoldani nagyon bajos, de ha az elvi szempont a döntő: úgy a más egyház területén fekvő birtokot, a tulajdonosra nézve idegen egyház céljaira megadóztatni nem lehet.

Ugy látszik, hogy a javaslatot készítő bizottság is, részint saját meggyőződése, részint a beszerzett adatok alapján szükségesnek látta a kérdés tisztázását; és pedig úgy, hogy a 11. §. utolsó kikezdésében a szóban forgó birtokokat a rendes egyházi adó alól, amaz egyházakra nézve kiveszi, melyekben a tulajdonos még csak ideiglenesen sem tartózkodik és a mely egyháznak jogaival nem is élhet. Ha mindezeket tekintetbe vesszük és még azt is hozzáadjuk, hogy egy olyan tekintélyes egyházkerület határozatával szemben is, mint a tiszántúli — a bizottságnak, törvényhozáshoz értő s egyházunk szervezetét jól ismerő tagjai kimondják, hogy a birtok rendes egyházi adóval azon egyházban nem terhelhető, a hol a tulajdonos egyáltalában nem tartózkodik: kérdem, vajjon nem lesz-e czélszerű, ha egy ilyen nehéz kérdés, melyről még a tekintélyek is nagyon különbözően vélekednek, a zsinat döntése alá kerül.

Magáért, ezen egyetlenegy kérdésért is olyannak tartom a törvényjavaslatot, melyet a hamari szókimondás mondhat csupán egészben véve feleslegesnek.

Ugy látszik, mintha E—s cikkének czáfolatába bocsátkoznám. Nem egészen! de tagadhatatlan, hogy mégis ez a motor.

Gondolkozni én is Debreczenben tanultam, de hiába, egy és más kérdésben mégis másképen gondolkozom, mint a Prot. Lap cikkezói. Például a kérdéses adózási ügyet olyan fontosnak tartom, hogy annak a törvényjavaslatba fölvételét csak helyeselni tudom, s ha ez nem történt volna, úgy azt egyenesen kérném.

Bátor vagyok nyilvánítani azt is, hogy a javaslat fölfogása ama kérdésben helyes, de kivitelében nem következetes. Kimondja ugyanis, hogy az illetők rendes egyházi adó alá földjök után nem vehetők, mert az indokolás szerint azon egyház jogaival nem élhetnek; de ugyanezt az elvet már a rendkívüli adónál nem alkalmazza. Ha valamiben, úgy ezen dologban lehetne a törvényjavaslatot igazságtalansággal, vagyis jobban mondva, következetlenséggel vádolni.

Épen ezen lap olvasói között többen lehetnek, kik amaz adózási kérdést illetőleg sem a javaslattal, sem velem egyező véleményben nincsenek, mert talán az állami és községi adónak hovatizetését veszik föl mintául: erre azonban bátor vagyok megjegyezni, hogy jól van, csináljunk hát egy közös kasszát, folyjon abba minden egyházi adó, és talán még adóhívatalokat is állítsunk fel! Így meg vagyok győződve, sem Péter, sem Pál nem fog okoskodni egyházi adójának hovatizetése ügyében; de bizony míg minden egyes egyház maga, önállóan kénytelen szükségleteit fedezni, addig sem Péter, sem Pál nem fogja örömet boldogítani keserves fáradságainak gyümölesével azt az egyházat, melynek jogaival nem élhet.

Igen ám, de, mondhatja valaki, hiszen az ilyenek nem lennének kizárva azon egyház jogainak élvezetéből! Nagyon helyes! Épen e lapokban valamelyik lelkészi kör az ily adófizetőknek az összes jogok odaengedésével kedveskedett, egy szűkebb markú valaki pedig a választási jog gyönyörűségében akarta az ilyeneket részeltetni. Bocsánatot kérek, de mindkettő nagyon emlékeztet a: „nesze semmi, fogd meg jól“ szavakra. Ugyan nem egy kerék-híjja lenne-é az olyan embernek, a ki debreczeni lakos létére, földje után Mikepércsen is adózáván, hogy ezen valami megtérüljön, oda járna templomba, ott kereszteltetne, eskettetne, temettetne és dupla stólat fizetne. Hát az mit érdekli őt, hogy ott ki lesz a kurátor, vagy kik a presbyterek? Az államnak sem azért fizetjük az adót, hogy képviselőt választhassunk!

Az ily megoldást még eddig megnyugtatónak nem találtam, s miután a kérdés igen sok egyházra nézve életbe vágó, csak helyeselni tudom, hogy a törvényjavaslatba fölvétel; de az is igaz, hogy az elvet következetesen keresztülvinném s a rendkívüli szükségletekre nézve sem tennék kivételt.

A 16 éves családtagok megadóztatását én sem tartom helyesnek, de a szemrehányást, mely e miatt, vagy talán más homályba burkolt dolgok miatt, a vagyonosokat éri — nem értem. Ha csak ennyiből áll a törvényjavaslat igazságtalan volta, úgy bátran törvénytényé is válhatik az.

Egy megjegyzést még én is bátor vagyok tenni: nevezetesen, hogy az osztályadó, a javaslat szerint, nem zárja ki pél-

dául a birtokaránylagos adózást, ha pedig sok helyen azon abnormis állapotokat szünteti meg, hogy a két holdas gazda is annyit fizet, mint a 20 holdas; én részemről csak örömmel tudom üdvözölni a törvényjavaslatot, s bár jaj lenne te néked autonómia, de én itt áldozatul adlak. Mert hiába, — dobjanak bár reám követ védelmezőid, — én csak ott féltelek, a hol méltán lehet félteni.

A törvényjavaslat többi részéhez, ezúttal legalább, nem kívánok szólni, s ha talán őszintén beszéltem, E—s bizonyára nem neheztel érte. Ha most nézetünk eltérő is, de abban találkozni fogunk, hogy a mi törvénytényé lesz, az előtt meghajlunk.

—s—e.

Tárcza.

Az egyházi szónok hangjáról.

(Folytatás.)

Valami ellenállhatlan erő úgy vont engem is az utánzásra, hogy egy skóciai vagy walesi utazás egy pár hét alatt ugyanesak megváltoztatta kiejtésemet és hanghordozásomat. Küzdök ellene, a mennyire küzdhetek, de ha már egyszer megvan, s egyetlen orvosságának tudom várni, míg ez a baj természetes halállal nem múlik ki. Uraim! rátérek még egyszer szabályomra: saját természetes hangjokat használják. Ne legyenek majmok, hanem emberek, ne legyenek papagályok, hanem mindenben eredeti emberek. Többször mondták már azt, hogy úgy a legjobb hordani a szakált, a hogy nő, mert úgy színre, mint alakra így ad jó kinézést az arcnak. Saját beszédmodorok lesz legjobban összhangban gondolkozás módjukkal és saját egyéniségökkel. Az utánzó színházba való, a maga szent egyéniségében kiművelődött ember való a szentélybe. Utolsó lehelletemig ismételném e szabályt, ha gondolnám, hogy elfelejtik: legyenek természetesek, legyenek természetesek, mindenkor természetesek. Az erőltetett hanghordozás, vagy dr. Ezüstnyelvű híres pap, vagy egy igen szeretett tanító vagy tanár modorának utánzása kikerülhetetlen romlást hozna Önökre. Kérem Önöket, rázzák le nyakukról a szolgálai utánzást s vegyék föl a férfias eredetiséget.

Hozzá kell még csatolnunk ezt is: Igyekezzenek kiművelni hangjokat. Se időt, se fáradságot ne kíméljenek, hogy ezt megtegyék, mert nagyon jól tette azt a megjegyzést valaki: „Bármily pazarul halmozta is el a természet a maga adományaival kedvenceit, csak munka és tanulmány által fejlődhetnek azok ki és érhetik el a tökéletesség nagyobb fokát“. Jusson eszökbe Michael Angelo, a ki egy álló hétig a szakadatlan dologban még a levetkezésről is elfelejtkezett; és Handel, a ki a folytonos gyakorlat által kanálhoz hasonlóra koptatta zongorája billentyűit. Ezek után nincs mit beszélni többé nehézségről vagy fáradságról. Szinte lehetetlen belátni, hogy mi haszna beszélt Demosthenes kövekkel tele szájjal, de bárki beláthatja annak hasznosságát, hogy túlkibálta a zajgó hullámokat; ebből tanulhatta meg azt, hogyan parancsoljon hallgatást polgártársainak a legzajosabb gyűlésekben, vagy annak, hogy a hegyre futás közben beszélt, hogy tudója a fáradságos igénybe vétel által erősödjék, ennek oka a mily világos, a végrehajtásánál tanúsított önmegtagadás époly dicséretes.

Minden lehető eszközt föl kell használnunk arra nézve, hogy tökéletesítsük hangunkat, melylyel a jóságos Isten dicsőséges evangéliomát kell hirdetni. Nagyon vigyázzanak kivált a mássalhangzókra, tisztán ejtsék ki mindeniket, azok a szavak arcvonásai és arckifejezései. Próbálgassák lankadatlanul mindaddig, míg mindegyiket helyesen nem ejtik ki, a hangzóknak megvan a saját hangjuk, azok inkább beszélnek magok helyett. Egyébiránt szigorúan fegyelmezzék magokat mindenben, míg urai nem lesznek hangjuknak, s úgy nem bánhatnak avval, mint a hogy bannak a jól féken tartott lovakkal. Szűkmellű embereknek tanácsos volna reggelenként tornagolyókat emelgetni, vagy pedig, a mi még jobb lenne, azokat a buzogányokat¹⁾ forgatni, melyekről e College²⁾ az Önök számára gondoskodott. Önöknek széles mellre van szükségük, s alig tehetnek jobbat magokkal, mint ha arra szert tesznek. Ne beszéljenek mellényzsebbe dugott kézzel, mert ez által összeszorul tüdejök, hanem inkább vessék hátra vállaiukat, mint a hogy az énekesek teszik. Beszélés közben ne dőljenek a katedrára, s prédikálás közben ne csüggeszszék mellükre fejüket; inkább föl-, mint lefelé hajló legyen a testök. Pokolba minden szűk inggallérral s végig begombolt mellényvel. Hagyjanak helyet a fújtató és a sípok teljes kifejlődésének. Figyeljék meg a római vagy a görög szónokok szobrait; nézzék meg Rafaelnek Pált ábrázoló festményét, s találják bele magokat mesterkeltség nélkül, egész természetes módon az ott elötüntetett ildomos és helyes testtartásba, mely a legkedvezőbb a hangra nézve. Kérjék fel valamelyik barátjukat, hogy mondja meg hibájukat, vagy még a lenne a legjobb: adjon Isten olyan ellenséget, a ki szigorúan figyel reájok és keményen megcsipdesi. Minő áldás egy ilyen dühös bíráló egy okos, s mily kiállhatatlan egy botor ember előtt! Szorgalmasan s gyakorta javítsanak magokon, mert különben alig veszik észre, már hibába estek, mesterkélthanghordozást kapnak föl, helytelen s visszatetsző szokások kapnak lábra nálók, azért bírálgassák magokat folyton gondosan. Semmi olyant ne tartsanak csekélységnek, a mi által csak kissé is hasznavehetőbbé lehetnek. De azért, Uraim, valamiképen vesződésük közben a szószék piperkőzeivé ne korcsosuljanak, a kik azt hiszik magokról, hogy ha taglejtésük és hangjuk jó, már akkor minden megvan. Szintúgy fáj a szívem, mikor hallom, hogy vannak oly emberek, kiknek egész hétbe kerül egy prédikációjuk, s egész idejüket drágalátos eszmetermékük tükör előtt való folytonos ismétlése veszi igénybe. Bizony nagy kár korunkért, ha a kegyes lelkekről elfelejtkeznek a keces modor kedvéért. Inkább a legvadabb erdőháti vándorparapap köznapiaságát, mint az anyámasszonyos negédeség parfümös kecesességét! Époly kevésse tanácslom azt, hogy kényeskedjenek hangjukkal, mint a mily kevésse ajánlom, hogy utánozzák Rowland Hill gyémántgyűrűs, illatos zsebkendőjű, szemüveges Taplash urát. Piperkőczök nem szószékbe valók, ki kellene inkább állítani őket egy szabó kirakatába egy czédulával: „Egy egész öltöző ilyen stylben, váltóra 100 frt.“

Talán megjegyezhetném itt azt is, hogy jó lenne, ha a szülők több figyelmet fordítanának gyermekeik fogára, mivel a rossz fogak komolyan veszélyesek lehetnek a beszélőre

¹⁾ Én is tudok több oly lelkészt, ki a debreczeni deák-tűzoltóbotoknak mását készítette s reggelenként meg-megforgatja. Ilyen lehet a Sp. által ajánlt buzogány is. D. L.

²⁾ T. i. a Spurgeon vezetése alatt álló papképző intézetben, a „Pastors' College“-ben. D. L.

nézve. Vannak olyanok, kik hibásan szótagolnak; ezeknek szerintem rögtön meg kellene kérdeni a fogorvost, persze valóban tudományos és tapasztalt fogorvost, lehet, hogy néhány álfog vagy valami más egyszerűbb készítmény maradandó áldás lenne rájuk nézve. Az én fogorvosom igen helyesen jegyzi meg a maga Tájékoztatójában: „Ha a fogak egy része vagy az egész fogsor kivész, az arc- és nyakizmok összehúzódnak, a hang többi szervei, melyek hozzászoktak a fogakhoz, meggyengülnek, elvesztik szokott mozgásukat, szaggatottság, bágyadság vagy petyhüdség áll be a beszédben, mint az oly hangszernél, melyből egy hang hiányzik. Hiába vár az ember a billentyűtől tökéletes összhangot, szabályos és összefüggő hangzást, hangot és hangerősséget, ha a hangszer hibás; persze a hangsúlyozás is hibás lesz; az ilyen fogyatkozás továbbá nagyban hozzájárul a beszéd fárasztó voltahoz; mondhatni legalább is legtöbbször selypítés, heves és gyors megszaggatás vagy bágyadt előadás az eredménye, nagyobb fogyatkozásokból pedig mormogás és kelepelés származik“. A hol ilyen baj van s a gyógyszer megkeríthető, működésünk sikeréért is élnünk kell azzal. A fogak csekély fontosságúaknak látszhatnak, de nem kell felednünk, hogy oly nagy hivatásnál, mint a minő a miénk, semmi sem csekélység. Az alábbi jegyzetekben épen ilyen kisebb fontosságú dolgokat említek fel, de ezt azon mély meggyőződéssel teszem, hogy jelentéktelen dolgokra vonatkozó megjegyzések kiszámíthatatlan becsűk lehetnek, ha Önöket komoly mulasztástól vagy nagy hibáktól mentik meg.

Spurgeon után angolból
(Vége köv.)

Dézi Lajos.

Iskolaügy.

Tanügyi jelentés

Hajdú-vármegye 1889—90. iskolai évi népoktatási állapotáról.

(Folytatás.)

Az 5-ik cikk az iskolába nem járt tankötelesekről ad kimutatást. E szerint iskolába nem járt 1892 tanköteles; még pedig 1399 ev. ref., 282 róm. kath., 121 görög-kath. és 90 izraelita vallású. Vagyis nem járt iskolába az ev. ref. vallású tankötelesek 7·8%-ka, a róm. kath. 14·7%-ka, a görög-kath. 9·3%-ka, az izraeliták 8%-ka.

Az iskolába nem járt 1892 tanköteles az egyes nagyobb községeknek és rendezett tanácsú városoknak több négyszög mértföldre terjedő határában szétszórva, egymástól nagy távolságban fekvő tanyákon lakik. Cselédek és úgynevezett dohányosok gyermekei lévén legtöbbszörre, ezek szüleikkel együtt, évenként néha kétszer is, egyik határból a másikba, sőt sokszor más vármegyébe költöznek át. Iskoláztatásuk tehát nagy nehézségbe ütközik.

A 6-ik cikkben a tanítókról van szó, kiknek összes száma = 157. Képesített 152, nem képesített 5; — rendes 153, segéd 4. Negyven éven felül terjed szolgálati ideje 7 tanítónak.

Következő cikk az iskolai épületek, faiskola, iskolakert és testgyakorlótérrekről tájékoztat. A 82 iskola közül 73 saját házában van elhelyezve. Az iskolaépületekben van 167 tante-

rem és 127 tanítói lakás. A tantermek közül 129 három és fél-méternél magasabb. Egy növendékre több esik 133 tanteremben egy köbméter ürtartalomnál; kellőleg világos 161, kellőleg fel van szerelve 146 tanterem. Van 52 faiskola, 65 iskola-kert, 82 testgyakorló tér. A faiskolák közül 3 igen jó állapotban van.

Az iskolák taneszközeiről szóló 8-ik cikk után, melyből szintén megnyugtató tudomást meríthetünk, az iskolák jövedelmét feltüntető 9-ik cikk következik. E szerint az iskolák évi jövedelme = 147,504 frt, mely létrejött ingatlan vagyon jövedelméből (36,700 frt), tőkepénz kamatjából (3667 frt), tandíjből (21,385 frt), községi segélyből (9723 frt), egyházi segélyből (74,647 frt) és egyéb jövedelemforrásból (1382 frt).

A 10-ik cikk az iskolák kiadásairól szól. Tanítók fizetésére költöttek = 93,796 frt, fűtés, tisztogatás, kisebb javításokra = 12,785 frt, tanszerekre = 923 frt, szegény gyermekek segélyezésére = 1960 frt, kisebb vegyes szükségletekre = 2028 frt, vásárlásra, építkezésre, tantermek bérlésére, tőkésítésre = 36,012 frtot.

Egy rendes tanító fizetése átlag 604.2 frt, egy segédtanítóé = 336.5 frt. Egy iskola fentartása került átlag = 1798 frt 78 krba, — egy növendékre esik a kiadásból 7 frt 36 kr.

Az iskolák anyagi állapota a 11., szellemi állapota pedig a 12-ik cikkben van kimutatva. Ezek szerint az evang. ref. iskolák közül anyagi tekintetben 20 jeles, 14 jó, 9 elégséges, 7 rossz; szellemi tekintetben pedig 20 jeles, 17 jó, 9 elégséges és 4 rossz. Ugy anyagi, mint szellemi tekintetben az izraelita iskolák állanak legrosszabbul, azután a róm. kath-ok szellemi állapota következik. Az izraelita iskolák közül ugyanis anyagi tekintetben 1 jeles, 1 jó, 3 elégséges és 6 rossz; szellemi tekintetben pedig 2 jeles, 3 elégséges, 5 rossz. Ennél valamivel jobb a róm. kath. iskolák szellemi állapota, melyek közül 3 jeles, 4 jó, 3 elégséges és 4 rossz.

— s — s.

(Vége köv.)

Közügyeink.

Tiszántúli egyházkerületi tavaszi közgyűlés.

(Folytatás.)

A tanárválasztás ügyével kapcsolatban fölvetett Soltesz László egyházmegyei képviselőnek még a múlt egyházkerületi közgyűléshez beterjesztett indítványa, mely azt célozza, hogy a tanárválasztások ne vegyenek el a közgyűléstől annyi időt, mint a mennyit eddig elvettek, a mi úgy lenne lehetséges, ha a választásoknál a szavazatok összeszámítása, illetve a tanárválasztás ténye a közgyűlésen kívül, külön időben történnék. A most megejtett tanárválasztás is — noha a választás egyhangú volt — több mint két órát vett igénybe. Az indítvány — véleményezés végett — kiadatik egy bizottságnak, melybe — az indítványozón kívül — Szeremley József és Kiss Albert választottak be.

A debreczeni egyház lelkesi körökre való felosztása és önálló egyházmegyévé való alakulásának ügye, melyről mult számunkban már röviden megemlékeztünk, gr. Degenfeld József indítványára, fontosságára tekintettel, a felebbezett ügyek közül soron kívül vétetett elő. Isaák Dezső és Uray Imre azon

nézetben vannak, hogy a nyomtatásban szétszótott terjedelmes javaslat e közgyűlésen nem tárgyalható, mivel azzal a közgyűlés tagjai kellőleg még nem ismerkedtek meg. A tárgyalás elhalasztását kívánják. Kiss Albert felvilágosításul megjegyzi, hogy a javaslat két részből áll, az egyik a debreczeni egyház beléletére vonatkozik s a cura pastoralis hiányain akar segíteni, — a másik rész az önálló egyházmegyévé való alakulást tárgyalja. Mindkét rész igen fontos s minden oldalról megvitandó. A javaslatot azért osztották szét nyomtatásban, hogy azzal a közgyűlés tagjai a jövő egyházkerületi közgyűlésig alaposan megismerkedhessenek. Bármely oly javaslatot vagy indítványt, mely az eredeti javaslatban foglaltaknál jobb, hálás szívvel fogad a debreczeni egyház. Indítványozza, hogy várasék be a javaslatra vonatkozólag a debreczeni egyházmegye véleménye, s e véleményt és javaslatot együtt tárgyalja az egyházkerületi közgyűlés. A közgyűlés ilyen értelemben határozott.

A görög nyelv ügyében a tanári kar javaslatára úgy határoz a közgyűlés, hogy mielőtt véglegesen intézkednék, bevarja a középiskolák reformját. Érdekesnek találjuk fölemlíteni, hogy az egyházkerület 4 oly gymnasiumában, melyekben a görög nyelv helyett más tantárgyakat tanulhatnak a tanulók, 161 ötödik osztálybeli tanuló közül 119, tehát a túlnyomó nagy többség tanulja a görög nyelvet.

Az országos tornaverseny tárgyában Thaly Kálmán azt indítványozza, hogy miután az első országos tornaverseny kezdeményezésnek, és nem épen sikerült kezdeményezésnek mondható, mert többnemű rendtelenség, tapintatlanság és baleset történt ottan, várjunk be még egy kísérletet, mielőtt ifjainkat oda küldenők. Uray Imre azt óhajtaná, hogy a jövő országos tornaversenyben venne részt a faiskola ifjúsága, de csak a legkitűnőbb tornászai által. Kiss Albert, Papp Imre és Vályi János hozzászólása után ezen ügy kiadatik a debreczeni főgymnasium szellemi és anyagi ügyei átvizsgálásával megbízott küldöttségnek.

Több miniszteri leírat, mint az izraelita tanulóknak szombat napokon az írás és rajzolás alól való fölmentése stb. egyszerűen tudomásul vétetik.

Erdős József hittanár a heidelbergi kátét lefordítván, az felülvizsgáltatott s jónak találta, ki is nyomtatott. Fordító részére 200 frt tiszteletdíj utalványoztatott. Tudomásul vétetik.

Referenz.

(Vége köv.)

Egy pár szó a m.-szigeti gymnasium tanári karától.

(Vége.)

A felsőbb osztályok magasabb létszámának jelenségéhez egy megjegyzést csatol a debreczeni tanárkar. Azt mondja t. i., hogy „nemcsak az ő meggyőződése, de általános tanügyi tapasztalat, hogy valamely tanintézet felsőbb osztályaiba más iskolák növendékei csak a gymnasiumi pálya könnyebb elvégzésének biztosításáért sereglenek össze“.

Ha gyanúsítás e nyilatkozat, mely megbélyegző a tanítató szülékre, a tanodára és tanárookra (azon felül, hogy ép úgy sujt hátra, mint előre): nem méltó, hogy egy oly testület, mint a debreczeni tanári kar, tollából kieresztette.

Ha meggyőződés, a mint állítatik: úgy sajnálatra méltó tévedés kifolyása, és az iskoláztatás különböző factorainak vagy nem ismerése (a mi lehetetlen), vagy ismerni nem akarása. Mert ha ez állana, úgy el kellene ítélni a szepességi iskolákat, a melyeket annyi alföldi magyar tanuló látogat, s több ezekhez hasonlókat; de el magát Debreczent is, mely mindig befogadta és befogadja a békési, böszörményi, kisujszállási, szatmári, túri tanulókat a bevégezett 4 osztály után már, ha jelentkeznek, — jóllehet még ott végezhetők volna az V. és VI. osztályokat is. Klimatikus viszonyok, egészségi ügy, megélhetés, erkölcsiség, figyelmzési mód, tanügy, családi kapcsolatok stb. mind oly tényezők, a melyek nemesak érthetőkké, de sőt sokszor szükségessé teszik a helyváltoztatásokat. De bármi legyen is az ok, — legyen az, a mit a debreczeni tanárkar egyetlenné állít, — ha különben nincs eltöltve a növendék a tanulhatástól: nincs arra jog, hogy a jelentkező tanulók visszaútasítsanak, még ha „sereg“-re menne is azoknak a száma; a mint H. M. Vásárhely pl. nem útasította vissza azt a 14 tanulót, a kik a megelőző VII. osztály 24 főnyi népességét az 1889—90. évben 38-ra szaporították fel.

A kik arra valók: meg fogják állani a sarat; a kik nem: csalódva várakozásokban (ha ugyan a debreczeni tanári kar suppositumával vétették fel magokat), elpusztulnak, mint elpusztultak pl. Szigeten, a hol 1889—90-ben az év folyamata alatti 58 rendes tanuló létszáma (a VIII. oszt.) 48-ra olvadt le.

b) A magántanulók számához kapcsolt reflexióiban a debreczeni tanárkar megmagyarázhatlan tévedésbe esett, a mely körülmény épen a reflexió formájánál fogva, a mennyiben az, a mit állít, számokkal igazolva nincs, ha elégséges és alkalmas volna is, hogy homályt vonjon a szigeti főgymnasium állapotára, de másfelől egyáltalában nem emeli a debreczeni tanárkar állításainak megbízhatóságában való hitet és megnyugvást.

A debreczeni tanárkar reflexiójában ez van: „A magántanulók száma a többi gymnasiumok összes magán-növendékeinek kétszeresét is felülhaladja“.

Az elnöki Jelentés táblázatában így állanak a számok: Magántanuló összesen 149; Szigeten a magántanulók száma 78; a többi 9 gymnasiumban a magántanulók „összes“ száma 71. E 71 szám megkétszerezve = 142. Most a debreczeni tanárkar combinatiója szerint a szigetiek 78 száma több, mint 142. Ime a tévedés! (egyébnek mondani a kölcsönös megbeszülés nem engedi), melyet megmagyarázni alig lehetett, elkerülni azonban nem csak lehetett volna, hanem kellett volna is, mert a számok előtte állottak a tanári karnak.

Kívánatosnak, sőt az utótapasztalatok miatt szükségesnek látja a szigeti tanári kar — bár felvehette volna az elnöki jelentés is kimutatásai közé — azt a pótlékot, a mely az Állami statisztikai Kimutatás I. szakaszához jegyzetképen a végből van csatolva, hogy az a magántanulók különböző kategóriáit feltüntesse.

E kimutatás szerint a 78 számban ott van a Dr. Szabó Alajos rákospalotai finevelő és tanintézetének 35, a Fekete József budapesti tanintézetének 13 növendéke, — összesen 48-an. Ezek a kir. tankerületi főigazgató nyilatkozata szerint is, **nem magántanulók**; mert rendszeres tanári testülettől, rendszeresen az állami berendezés szerint oktattatnak, s Szigetre, mint az itteni főgymnasiumhoz már évek óta csatlakozott, mondhatni affiliált intézet növendékei jöttek el vizsgálatot

tenni, így nem **magántanulók**, hanem **magánvizsgálatot** tevők. Ezeket a tanulói létszámból kivéve, marad 30 magántanuló.

A „vizsgálatok“ közt azonban egy egyénre, a ki miniszterileg engedélyezve volt 8 osztályról vizsgálatot tenni, feleslegesen 7 szám jön elő; minélfogva ezt is leszámítván, 23 egyén lesz a tulajdonképen való **magántanuló**.

A 78 számnak a kategóriák szerint történt megrostálását nem tartom fölöslegesnek már csak abból a szempontból sem, mert ha megtörténék az az eset, hogy a fölemlített két nevelő és tanintézet növendékei, mivel Szigeten 3 évig semmi magánvizsgálat nem tartatik, Debreczenbe vagy Vásárhelyre mennének magokat megvizsgáltatni s ott el is fogadtatnának, épen abba a kárhóztatásba esnék az ottani főgymnasium, a melyet a szigetre a debreczeni tanárkar jónak látott kimondani.

Az e tárgyhoz fűzött tanári nyilatkozatoknak mindketete a gyanúsítás terére lépett át, és míg Vásárhely nem hajlandó feltenni, hogy a vizsgálatot felvevő tanárok e funkciójokban kellő szigorral jártak volna el, s hogy némi mellétekintetek is közbe ne játszottak volna: addig a debreczeni tanárkar a szigeti tanintézet ellenében oly megjegyzésre ragadtatja magát, fölemlgetésével azoknak a zaklatásoknak, melynek ez utóbbi két évben ki volt téve, a mely megjegyzés mind tartalmánál, mind hangjánál fogva túlmegy az illő határon, melynek átlépése a paritas elvénél fogva, nézetünk szerint, még akkor sem volna megengedhető, ha a zaklatás okait tudja; mennyivel inkább akkor, a mikor ezeknek legkisebb ismeretével sem nem bír, sem nem bírhat; mert ha bírna, épen az ellenkezőjét kellett volna mondania annak, a mit mondott.

Azt mondja az arab példabeszéd: „Ha valakit rongyos ruhája miatt gúnyolni akarsz, legalább kérdezd meg előbb, nem a te kutyád tépte-e meg az ő köntösét!“

Ezekben mondva el megjegyzésünket, ezt az ügyet részünkről befejezettnek tekintjük.

A m.-szigeti főgymnasium tanári kara.

Gyöngyösy László,
ért. jegyző.

Nekrológ.

Papp Arthur 1849—1891.

(Folytatás.)

Vékony, közepmagas testalkat, félénk, bátortalan mozgással; gondolkozásra valló fő; nyílt, magas homlok; rokonszenves, gyakran szenvedő arc; értelmet, jóságot, szelidséget tükröző szemek; okos, nyájas beszédre mindig kész ajkak, a becsületességnek s jóságnak valami olyan zománca az egész alakon, mely azonnal bizalomra gerjeszt s rokonszenvet költ. Nemes lélek, telve idealizmussal, szilárd jellem, mely török, de nem hajlik, aranyos kedély, melynek birtokában olyan szép színben tűnik fel az élet . . . egy egész ember.

Hivatással, talán épen a családjában örökségképen szálló szent hivatással lépén a papi pályára, ez iránti előszeretétét mindvégig megtartotta; örömmel, buzgósággal, nagy lelkiismeretességgel munkálkodván azon: atyjának, a kitűnő műveltségű, nagytekintélyű s köztiszteletben álló Papp Istvánnak méltó utóda volt. Feledhetlen emlékü atyja nyomdokain ha-

ladva, egyházát régi fényében nem csak megtartotta, hanem a kor kívánalmának megfelelőleg emelte is. Rend, vallásos buzgóság, az egyház ügyei iránti élénk érdeklődés, áldozatkészség ma is egyik jellemvonása a m.-szalkai gyülekezetnek. Szigorú igazságossága, minden kételyen felül álló becsületessége, párosulva szeretettel, jóakarattal, tiszteletessé tették úgy személyét, mint a papi nevet. Jó sorsa kedvezéséből menten az anyagi gondoktól, egészen papi szent hivatásának szolgálatában tölthette idejét. És habár a főbölcsesség meg is vonta tőle azon gyönyörűséget, melyet az Ur házában való szolgálat nyújt az Isten emberének, de másoldalról sokszorosan kipótolta azt áldó kegyelme azon nemes erényekben, melyekkel bőven megáldotta szolgáját. A m.-szalkai ev. ref. egyház sokáig s tisztelettel fogja emlegetni azt a pásztorát, kinek legmagasabb ambíciója, legfőbb gyönyörűsége egyháza jólétének emelésében, virágoztatásában állott. És valóban, úgy az önmivélés, mint az egyház java előmozdítására nézve meg is tett mindent, mi hason körülmények között lehetséges volt. Fáradságot, áldozatot nem kímélve, következetesen valósította meg egyháza érdekében üdvösnek talált ezéjait. Jó példával a munkában, áldozatban, mindig maga ment elől. Rövid, alig 14 évi lelkészkedése egész sorát tünteti föl azon alkotásoknak, melyek vagy az ő kezdeményezésének, vagy egyenesen az ő fáradozásának köszönik létüket. Ezen idő alatt állított a toronyba két új harang, negyedfél ezer frt költséggel, melynek jó része buzditó, lelkes felhívására közadakozásból gyűlt össze. Emeltetett egy hatalmas, a kor igényeinek valóban megfelelő iskolaépület. Hosszas utánjárásának sikerült végre is miniszteri megerősítéssel kétségen felül helyezni az ev. ref. egyház hetivásárvám-szedési jogát, mely ezidőszert 800 frt évi jövedelmet hoz az egyháznak. Az elmúlt évben restauráltatott a torony részben a templomépület több mint 3000 frt költséggel, mely összeg szinte közadakozásból szereztetett össze. Saját költségén készítettett egy pompás kiállítású aranykönyvet, melynek idáig már sok lapja betelt, melynek néma betűi hangosan beszélnek a hívek áldozatkészségéről. Hivatalos teendői végzésében pontos, lelkiismeretes. Anyakönyvvezetés körüli lelkiismeretessége, egész a pedánságig vitt pontossága ismeretes lelkészársai előtt. Így volt egyéb dologgal is. Semmit sem szeretett felében, harmadában, a teljességre, az egészre törekedett mindig.

Természettől szép észtehetséggel megáldva, vagyonilag kedvező helyzetben, egyenesen útalva volt arra, hogy felül emelkedjék a mindennapiságon, hogy áldozzék azon az oltáron is, melyen az örök szép, jó áldozatja ég. Lelke a szépirodalom felé hajlott, mi mellett azonban előszeretettel búvárkodott a történelem mezején is. Mindkét nembeli hátrahagyott művei hivatott tehetségre vallanak, a bennök rejlő természetes báj, jó ízlés egy szép kedélyvilágot tükröznek vissza. Gazdag, több száz kötetre menő könyvtára, egyházi, történelmi és szépirodalmi művekből, a kor színvonalán álló, azzal haladni akaró emberként tüntetik fel őt.

Azon emberek közé tartozott, kiktől lehet tanulni, kik nem rejtik véka alá a világosságot, nem tartják monopoliumnak a tudományt, hanem inkább oly közkincsnek, melyben kötelesség részesíteni mindenkit, ki benne részesülni óhajt. — Gazdag tapasztalata, széleskörű ismerete, vonzó előadása kellemessé, tanulságossá tették a társaságában eltöltött időt. — Segéd tartásra kényszerülve, káplánját nem tekintette úgy, mint szükséges rosszat, hanem mint segítő társat, mint bará-

tot, kivel megosztva bizalmát, örömben, bánatban egyaránt osztozni kívánt. Valódi példányképe a principálisoknak, kinek oldala mellett az Ur igájának hordozása valóban könnyű, szép és gyönyörűsége.

Havas Gyula,
h. lelkész.

(Vége köv.)

Különfélék.

Országos zsinat. Ő Felsege a király, mint biztos forrásból értesülünk, konventünk elnökéhez, báró Vay M. úr ő Excellentiájához leküldte a zsinattartásra vonatkozó engedélyét.

Debreczeni főiskola. Az akadémiai tanszakok igazgatójává a jövő iskolai évre Dr. Bacsoni Lajos jogtanár úr választatott meg. Üdvözljük tisztelt barátunkat díszes állásán. Erőt és egészséget kívánunk neki nagy és nehéz, minden erőt igénybe vevő munkájához, mely elé a legszebb reményekkel nézünk. — Az évszázó hálaadó istenitisztelet főiskolánkban jun. 15-én reggeli 8 órakor lesz. Ezen napon kezdődnek a colloquiumok is. A theologiai alapvizsgák jun. 27., 28., 29. és 30-ik napjain tartatnak; a jogi alap- és államvizsgálatok pedig jun. 22-én kezdődnek. A tanítóképzésben jun. 25. és 26-án, a gymnasiumban 17-től 20-ig a nyilvános vizsgák tartatnak meg; a gymnasiumi magántanulók vizsgájára 22. és 23-ika tűzetett ki; a szóbeli érettségi vizsga június 24-én kezdődik.

A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság Igazgató választmánya a f. évi juniushó 3-án, d. u. 5 órakor Budapesten az evang. ref. főgymnasium (Lónyai-utca) könyvtár-termében gyűlést tart. Tárgy: Jelentések. Folyó ügyek.

Egy lelkész nagylelkű adománya. Örömmel közöljük a következő, Aradról vett levelet, melyhez aztán valóban nem kell kommentár. T. Szerkesztő Ur! Nt. Dr. Márk Ferencz egyházm. visitator úr beszélt el, hogy a b.-sebesi új lelkész, Szilágyi Sándor úr, ki káplánságából 1000 frtot takarított meg: azt a visitatio előtt az egyház gondnokának azon határozott kijelentéssel adta át, hogy azon összeg az egyház közszükségeinek fedezésére fordíttassék. Ez önmagát dicsérő szép tett megérdemli, hogy mások tudomására is eljusson, — szíves tisztelettel kérem tehát t. Szerkesztő urat, hogy becses lapjában ez örvendetes hírnek helyt adni kegyeskedjék. E hírt Dr. Márk Ferencz t. bíró tanácsolása folytán vagyok bátor közölni. Ezek után maradtam stb. Aradon, 1891. május 27. Nagy Sándor, ev. ref. org. kántor.

Sírkövet néhai Czelder Mártonnak! E címmel egy felhívást közöltünk lapunk 1890. évi 44-ik számában. Az eddigi és az újabb aláírások alapján ma 49 frt 50 kr-ra megy a jelzett célra begyűlt összeg, mely pénz további rendelkezés végett Könyves Tóth Kálmán lelkész úrnál van letéve. Az adományok következők: Révész Bálint 5 frt, Tóth Sámuel 2, Garzó Gyula 2, Dorogi Lajos 2, Kiss Áron 2, Gyulai László 1, Tatár János 1, Kovács Ferencz 2, Könyves Tóth Kálmán 2, Szabó Károly 2, Szőke János 1, Peterdy Károly 1, Segesváry József 1 frt, Biki Ferencz 50 kr, Pákozdy Lajos 1 frt, Soltész László 1, Némethy Lajos 1, Kiss Albert 2, Nagy Lajos 1, Balog Ambrus 1, Dr. Kovács Sándor 1, Szarka Boldizsár 1, Lukács Ödön 1, Horthy István 5, Győri Lajos 1, Pap Imre 1, Szabó János 2, Harsányi Sándor 1, Szigeti Zoltán 1, Szikszay Zoltán 1, György Endre 2, Sütő Kálmán 1 frt. Együtt 49 frt 50 kr.

Újabb nyilatkozat. Nagy Elek kispaládi lelkészársunk-

nak, mint a Közpapok Lapja 19-ik számában írja, nem tetszik az, hogy Bencsik István esperes úr és Ferenczy Gyula krassói lelkész közt az ismeretes „fatális históriák“ ügyében békés kiegyenlítés jött létre, s hibáztat minket tanácsbírákat, kik erről a lapokban bizonyosságot tettünk. Nem akarunk e téren vele vitába elegyedni, hanem annyit, mint a békesség barátjai, tudatunk vele, hogy a kibékülést nem Ferenczy Gyula kezdeményezte s nem is az esperes ajánlotta fel, mert ők mindketten készek lettek volna a pert folytatni. De mi, az egyházmegye nyugalma érdekében jobbnak láttuk ezt a sokkal inkább társadalmi, mint egyházi bíróság elé tartozó ügyet a társadalmi tisztesség szabályai szerint elintézeni; s miután ez Isten segédelmével szerencsésen sikerült, — nem szabad abból többé egyik vagy másik félnek sem javára, sem hátrányára újabb bonyodalmat csinálni. Ha Nagy Elek kollegánk netalán sértve érzi magát, s jobban szereti a háborúságot, mint a békét: szabadságában áll elégtételt keresni; azonban mi, mint a béke barátjai, nem nyújthatunk erre segédkezet, sőt megvárunk tőle, hogy ne hibáztasson senkit oly tettért, a mi voltaképen érdemül szolgál, s a mit mások elismeréssel emlegetnek. Balogh István t. b., Soltész János t. b., Gergely Károly t. b.

Felhívás a „Farkas-Kovács alapítvány“ ügyében. Budapesti theol. akadémiánk lelkes ifjúsága lélekre hatólag jubilálta meg e legifjabb, de nagyra hivatott papnevelő-intézet két érdemes tanárát, Farkas József és Kovács Albert urakat. Lefestette titkon e két idősb professzora arczképét s tiszteletökre a leleplezéskor megható ünnepélyt rendezett. A tanítványi tisztelet, hála és szeretet e dícséretes nyilvánulása kedvező alkalmul szolgál nekünk, a jubiláltak volt tanítványainak, barátjainak és tisztelőinek is arra, hogy az ünnepeltek iránt érzett tiszteletünknek külsőleg is kifejezést adva, szívből jövő helyesléssel fogadjuk Szóts Farkas tanár és szerkesztő barátunk azon indítványát, hogy theol. intézetünk s hazai közegyházunk ünnepelt két jelesének, Farkas József és Kovács Albert uraknak neveit a budapesti theol. akadémiánál közadakozásból gyűjtendő „Farkas-Kovács alapítvány“ létesítésével megörökítsük. Érdemeiket intézetünk körül, áldásos munkájukat közegyházunkban, úttörő kezdeményezéseiket egyházi irodalmunkban nem szükség fejtegetnünk. Ime az Ur oltárának leendő szolgálói, a kezdők is felismerték és méltányolták azokat. Most mi rajtunk, az ünnepeltek volt tanítványain, tisztelőin és barátjain van a sor, hogy megmutassuk: mi is tudunk hálásan érezni, fenköltén gondolkozni, nemesen cselekedni. Ezért bizalommal fordulunk ref. egyházunk e két jelesének volt tanítványaihoz, tisztelőihez és barátjaihoz, hogy adományaikkal a két ünnepelt nevét budapesti theol. akadémiánknál az indítványozott alapítványhoz való járulással megörökíteni szíveskedjenek. Adományokat készséggel fogad és nyugtáz a Prot. Egyh. és Isk. Lap szerkesztősége. Budapest, 1891. május hóban. Az alapítvány eddigi aláírói.

Számadás a Magyar Prot. Irodalmi Társaság részére hozzánk bejött pénzekről. Tukacs Lajos nyír-meggyesi lelkész úr a nagy-károlyi egyházmegyéből 10 frt 50 krajczárt küldött be hozzánk. Ez összegből, mint levelében írja, Nagys. Ilsvay Aladár egyházi főgondnok úr 6 frtot adott, ezzel rendes tagul jelentkezvén; az egyházközség mint pártoló tag 3 forinttal, a beküldő lelkész úr mint segélyző 1 frttal s Orosz Bálint tanító úr 50 krral járultak ez összeghez. A közelebbi számunkban kimutatott 74 frttal együtt ezek szerint 84 frt 50 kr gyűlt be

eddig nálunk a Protestáns Irodalmi Társaság czéljaira, mely összeget takarékpénztárban kamatoztatunk. Ugyane tárgygyal kapcsolatban közöljük azon tudósítást és levelet, melyeket Nagy-Bányáról és Nagy-Ecsedről vettünk s melyek így hangzanak: A Prot. Irodalmi Társaságba a nagy-bányai egyházmegyéből legújabbán beléptek: Gr. Degenfeld Sándor vil. tanácsbíró, Szendy Antal nagy-bányai főgondnok, id. Böszörményi Sándor vil. tanácsbíró, Egey Ferencz krassói birtokos, Soltész János ombodi, Nagy Elek kispaládi, Kálmán Sándor hiripi, Hajdu Zsigmond batizi, Papolczy Károly szatmárhegyi, Tóth Dániel nagy-kőcsi, Gergely Károly nagy-bányai lelkészek. Összesen 7 rendes és 5 pártoló tag. Gyűjtötte és közli Gergely Károly. — 633. sz. püspöki körlevél értelmében, közzététel végett bejelentem, hogy a nagy-ecsedői ev. ref. egyház belépett a Magyar Prot. Irodalmi Társaság segélyező tagjai sorába évi 1 frttal (templom- és toronyépítés küszöbén állván, többet nem áldozhat), valamint, hogy magam is ezenel jelentkezem rendes tagul évi 6 frttal; mely összegeket szeptember első vasárnapján személyesen nyújtom át a kívánt helyre. N.-Ecsed, 1891. május 25. Berey József.

Ráth Mór kiadásai. Ószinte jóindulattal hívjuk fel olvasóink figyelmét a Ráth Mór által rendezett Arany-féle népies kiadásra. Kedvezőbb alkalom még nem volt a ponyvairodalom termékeinek kívánatos leszorítására a mostaninál. Különösen ajánljuk, hogy a lelkész és tanító urak az iskolai növendékek számára akár egyházi alaptól, akár az arra vállalkozó növendékek költségén, szereztessék meg e kiadványokat, még pedig százával rendelve a példányokat, hogy ily úton jusson el az a szülők kezébe, a nagy közönséghez. Valódi cura pastoralis-t teljesít, ki ez ügyet kezébe veszi. Ismételten ajánljuk tehát e vállalatot olvasóink kiváló figyelmébe.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: Csiky Lajos.

HIRDETÉSEK.

Pályázat.

A debreczeni ev. ref. főgymnasiumban egy tanészékre pályázat nyittatik. A megválasztandó tanár a magyar és latin philológiából bírjon tanári képesítéssel, — de eshetőleg köteleztetik a rokon tárgyak tanítására is. A képesítésre nézve az Országos középiskolai törvény 29-ik § a a szabályozó. Iskolai szervezetünk 103-ik §-a értelmében a tanár heti 20 óránál többre nem kötelezhető.

Ev. ref. vallású pályázók kérvényei fogadtnak el.

Tanári fizetés: Évi díj 1150 frt; — lakbér fejében 300 frt; — tűzi fa 19 köbméter beszállítva. A megválasztandó tanár a főiskolai tanári nyug- és gyámintézetnek jogos és kötelezett tagja leendő. Hivatalát az 1891—92-iki tanév kezdetével foglalja el, székfoglaló beszéd megtartásával.

Pályázók kellőleg fölszerelt kérvényeiket a folyó 1891-ik évi jun. hó 24-éig a tiszántúli ev. ref. egyházkerület püspöki hivatalához adják vagy küldjék be. Debreczen, 1891. május 29.

Révész Bálint,
püspök.

Pályázat tanári állásokra.

Az államilag segélyezett sepsi-szentgyörgyi evang. ref. Székely-Mikó-kollegiumhoz, mint főgymnasiumhoz két rendes és egy helyettes tanári állásra pályázat nyitattik. Az egyik rendes tanszékkal a *természet-mennyiségtan*, a másikkal a *mértani s szabadkézi rajz és írás*, a helyettes tanári állással a *német-latin nyelv és irodalom* tanítása van egybekötve.

Az első tanszék javadalma: 1200 frt fizetés, 200 frt lakáspénz, egy, esetleg két ízben 100 frt ötödéves szolgálati korpótlék. A második tanszék javadalma 1000 frt fizetés s 200 frt lakáspénz. A helyettes tanár javadalmazása 800 frt évi fizetés. Az 1892—93. iskolai évre ez utolsó tanszék is rendes tanárral fog betölteni, mely esetben a javadalom: 1200 frt fizetés, 200 frt lakáspénz, és egy, esetleg két ízben 100 frt ötödéves szolgálati korpótlék. Mindhárom tanszékre a kinevezés a közoktatásügyi m. kir. miniszter úr jogkörébe tartozik. Pályázók vallásukat, életkorukat, végzett tanulmányukat, tanári képesítettségüket, eddigi szolgálatukat és hadkötelezettségüket feltüntetve, s a közoktatásügyi m. kir. miniszter úrhoz czímzett folyamodványukat a sepsi-szentgyörgyi evang. ref. Székely-Mikó-kollegium előjáróságához *f. évi június hó 1-ig adják be*. Csak evang. ref. vallású egyének folyamodványai vétetnek figyelembe.

Az erdélyi evang. ref. egyházkerület igazgató-tanácsának, Kolozsvárt, 1891. május hó 19-én tartott üléséből. 1—2

Szász Domokos, Parádi Kálmán,
ev. reform. püspök, mint elnök. tanügyi előadó.

Pályázat tanári állomásokra.

A hajdú-nánási evang. ref. gymnasiumban öt rendes tanári tanszékre pályázat hirdettetik.

A kívánt tanszék: 1. *Latin nyelv és történelem*, 2. *Magyar és latin nyelv*, 3. *Magyar és német nyelv*, 4. *Mennyiségtan és rajzoló geometria*, 5. *Mennyiségtan és természettan*.

A rendes tanár (okleveles vagy jogosított) egy próba év után fog állandósíttatni; ha okleveles vagy jogosított tanárok kellő számmal nem pályáznak, oklevéllel nem bíró tanár-jelöltek is alkalmaztatni fognak helyettesekül, de a pártfogóság fentartja magának a jogot, hogy ha az illetők egy év alatt oklevélet nem szereznek, vagy annak megszerzésére megnyugtató lépéseket nem teendenek: a velők betöltött tanszék felett az év elteltével szabadon rendelkezessék. A megválasztott rendes tanárok a tisztántúli evang. ref. középiskolai tanári nyugdíj- s gyámintezetnek jogosított s kötelezett tagjai. Évi fizetés: a rendes tanároké 1000 frt, melyből 100 frt lakbér, — a helyetteseké 800 frt — a fentartó evang. ref. egyház pénztárából évnegyedenként előre fizetve.

Pályázhatnak protestáns vallású tanárok és tanár-jelöltek. A pályázni szándékozók folyamodványukat, melyekben életkoruk, vallásuk, állapotuk, hadkötelezettségi viszonyuk, végzett tanulmányaik, képesítésük, eddigi szolgálataik, testi épségük okmányokkal igazolandók, a h.-nánási evang. ref. gymnasium igazgató tanácsának alulírt elnökéhez a f. évi június hó 20-ig küldjék be. A megválasztottak állomásaikat folyó évi szeptember hó 1-én elfoglalni kötelesek.

Hajdú-Nánási, 1891. május 12.

3—3

Pákozdi Lajos,
igazgató tanács elnöke.

Ráth Mór kiadásai

Budapest, (Haas-palota).

Arany János. Toldi. A jeles művész Vágó 3 igen sikerült képével és a költő népszerű életrajzi vázlatával. Bolti ára csak 8 kr., 100 példány 7 frt. — Arany János. Szent László füve. Képekkel. Bolti ára csak 4 kr., 100 példány 3 forint 50 kr. — Arany János. Jóna ördöge. Képekkel. Bolti ára csak 4 kr., 100 példány 3 frt 50 kr. — Eddig „Toldi” legolcsóbb kiadásának ára 40 kr volt. A többi 3 népies elbeszélés pedig csak 2 frtos kötetben volt kapható.

Ezen 4 költemény egy díszes aranyozott kötésű kötetben 40 kr., 10 példány 3 frt 50 kr.

Bátorkodom ezen minden *anyagilag hasznát kizáró vállalatra*, a halhatatlan művek potom árára és arra figyelmeztetni, hogy valóban jót tesznek a néppel, a gyermekekkel, kik hatáskörükben terjesztik, hisz *döször történi*, hogy magyar klasszikus ily olcsón kapható. — Hogy mily áldozattal jár ezen kísérlet, azt azok méltányolni fogják, kik tudják, hogy Arany János *műveinek írói tulajdonjoga még meg nem szűnt*, mint megszűnt a régiebb magyar és majdnem az összes más nyelvű klasszikusok műveire nézve, melyekért tiszteletdíjat többé nem fizetnek a kiadók. Ezen népies kiadások által, melyeknek ára a *nyomatási költségeket is alig* fedezi, a rendes bolti árú kiadások kelete nem esékely mértékben kockázattal van.

„Sokféle kísérletet láttunk már, hogy a selejtes „ponyva-irodalom” termékei kiszoríttassanak a nép könyv piaczáról. Vetélkedve viselték ezt a közös háborút a rémtörténetek és alkalmi versemények, trágárdalok ellen, melyek megméltelyezték népünkben azt a kis százalékot, mely bevásárlás közben pár garast olvasmányra szán. Most egy új, érdekes kísérlet indul meg. Ráth Mór hozzáférhetővé teszi a szegény néposztályoknak *Toldit, a Szent László füvét, az Első lopást s a Jóna ördögét. Beteljesedik a szép álom, hogy népünk a magyar klasszikusokkal kezd foglalkozni*. Ennek haszna a közműveltségre, magára az irodalomra kiszámíthatatlan. Ha Arany hozzátér az alsó néptömeghez, szelleme ott apostoli munkát fog végezni. De hogy a vállalatnak *erkölcsei* sikere lehessen, mert *anyagilag hasznára a kiadó nem számít*, támogassa terjesztésében minden művelt magyar ember, kinek a népre hivatásánál fogva, befolyása van. *Sokat tehetnek ebben a népkörök, papok, tanítók, jegyzők — szerkesztéssel, felvilágosító szóval és példával. Cselekvésünk e téren hazafias szolgálat és a nép számára jótétemény lenni*.”

(Budapesti Hírlap.)

1891. XV. T. ez. A kiseddóvásról. (Gyermekmenedékházak, kiseddóvónó-képző intézetek, állami segélyezés stb.). Országgyűlési képviselő és szakferfiú jegyzeteivel. Bérmentve 50 kr.

Ugy minden más szentesített vagy szentesítendő fontosabb törvény azonnal kihirdetése után elsőrangú szakferfiak által commentált és a végrehajtási rendeletekkel ellátott díszes nagybetűs külön kiadásokban.

Ezenkívül a fentebbi országszerte népszerűségben részesülő könyvkereskedés minden művelt nyelven való irodalmi műveket, különösen *népiskolai jutalomkönyveket* is a legjutányosabban és legnagyobb pontossággal szállítja és mindennemű jegyzékekkel bérmentve szolgál.